

amplu, de cercetare a trecutului românilor din Covasna și Harghita, urmărindu-se recuperarea valorilor trecutului și a luptei lor pentru identitate și ființă națională.

Acest volum, oferă un moment de reflecție asupra rolului elitei în viața comunităților românești din Sud-Estul Transilvaniei, dar și asupra situației actuale, marcată de exodul, după 1989, a unor importante contingente de intelectuali români din această parte de țară.

De altfel, se poate observa legătura personalităților românești din secuime cu meleagurile natale și implicarea lor în problemele de fond ce vizează condiția și destinul acestor comunități, unde "majoritatea națională se află în minoritate numerică".

Un important aspect al cărții este reliefaarea portretului de învățător sau preot rural, din care răzbate conștiința datoriei, lupta continuă pentru supraviețuire în contexte politice când potrivnice, când cedante din necunoaștere sau motivate de jocuri politicianiste.

Sperăm doar că, apariția următorului volum despre personalități covăsnene și harghitene să fie însoțită de același sprijin manifestat pentru trecutul nostru, pentru faptele mari ale înaintașilor noștri, care au făcut ca în această parte de țară să dăinuască o limbă, o credință și un neam.

În elaborarea acestei lucrări, autorul a cercetat tot ce se putea cerceta de la articole de presă la documentele oficiale, găsite la Arhivele Naționale, la diferite centre de studiu și cercetare din cele două județe, dar și opere și texte de sine stătătoare.

Cum spunea prof. univ. dr. Iustinian Petrescu, prin cartea "Personalități din Covasna și Harghita", Ioan Lăcătușu șterge uitarea de pagini îngălbenite de timp, aprinzând în cugetul generațiilor de astăzi nevoia de a cunoaște și înțelege sacrificiile unor bărbați care, din păcate, își mențin actualitatea.

Maria Băilă

Prof., Școala generală "Várady József", Sf. Gheorghe
Str. Benedek Elek, nr. 20
Tel. 067/317773

Românii din Scaunele Secuieș i (în antroponimele din Consc ip, ii) Scaunul Ciuc, Giurgeu, Cașin, vol. II, 1567-1850, de Ioan Ranca, Editura Pax Historica, Tîrgu Mureș, 1997, 373 p.

Absolvent al Facultății de istorie a Universității „Victor Babeș”, din Cluj (în anul 1955), Ioan Ranca s-a remarcat în domeniul cercetării istorice printr-o serie de lucrări și articole de o deosebită importanță. A elaborat studii privind răscoala lui Horea (Doctorat, 1986), Avram Iancu, istoria țărănimii transilvănene și a arhivelor acestora, fiind inclus pe acest temei în Enciclopedia Istoriografiei Românești (1978). Reluând cercetările din perioada interbelică, în problema continuității și prezenței necurmte a românilor în scaunele secuiești, prof. dr. Ioan Ranca scrutează Arhivele din țară și din străinătate adunând un imens material antroponimic și informativ general despre masiva lor prezență în acest spațiu.

Lucrarea „Românii din scaunele secuiești în antroponimele din conscripții” este concepută în patru volume. Primele se referă la Scaunul Mureș, apărut în 1995, cel de-al doilea la Scaunul Ciuc, Giurgeu și Cașin (cel de față), iar următoarele două la Scaunul Trei Scaune și Scaunul Odorhei.

Acest al II-lea volum al „Românilor din scaunele secuiești” cuprinde 60 de așezări din Scaunul Ciuc, Giurgeu, Cașin, situate pe cursul superior ale râurilor Mureș și Olt, cât și din sate răsfirate sau orânduite pe terasele ce au îngăduit existența omului încă din vremuri îndepărtate. Și în acest volum, respectând principiile din volumul I autorul prezintă datele demografice cunoscute, în ordine cronologică, începând cu anul 1567, de când s-a întocmit prima estimare cuantitativă de porți în Transilvania și până la Recensământul general al populației din 1850, publicat și acesta.

Autorul include în volum și câteva contribuții proprii și mai ales pe acelea ale unor reputați cercetători cu studii remarcabile – români unguri și secui, studii în măsură a „întineri” cunoștințele și interpretările despre tema privind românii din scaunele secuiești, temă aprig sechestrată

de vechiul regim care socotea „ca rezolvată potrivit principiilor socialiste, a problemei naționale”.

Pentru facila și fructuoasa lui utilizare, pe lângă materia de bază – cele 60 de micromonografii demografice – istorice – volumul a fost înzestrat cu o INTRODUCERE cuprinzătoare, mai cu seamă istorică, dar și arhivistică din care cititorul se va putea edifica asupra contextului istoric al creării lor.

Introducerea mai cuprinde, rezumativ, condiția iobăgească din secuime în care, adesea sunt de căutat și de găsit românii – în secolele XV-XIX cuprinși în volum, întotdeauna însă, în păturile de jos.

Autorul a folosit în elaborarea acestei lucrări surse foarte diversificate și neuniform răspândite prin Bibliotecă, Arhive și fonduri private pe care le-a tratat cât mai explicit posibil, volumul oferind o Bibliografie selectivă abreviată, un Glosar de termeni și instituții, un Index alfabetic onomastic și toponimic. Se adaugă și cele câteva anexe cu documente peremptorii, iar redarea în fascimil a Conscripției românilor din Giurgeu din 1748, este și ea de natură a îmbogăți sursele lucrării.

Materialul strâns, sistematizat pe scaune, oferă o posibilă reflectare, pur documentară, a urmelor romanității siculice de la sfârșitul sec. XV-XVI până la mijlocul celui de-al XIX-lea.

Lucrarea nu este, în concepția autorului, o carte de antroponime care i-ar fi depășit specialitatea, ea se vrea, în schimb, o sursă care să înmănușeze într-o formă mai sistematizată datele culese din luse, conscripției și conscripții. Lucrarea a fost gândită ca un auxiliar în care lingvistica, prin ramurile ei speciale, toponimia și onomastica, vin să ajute în rezolvarea unor dintre cele mai complexe ecuații ale vieții sociale și politice din trecut. Cartea a fost gândită să constituie o invitație la dialog a istoricilor și a altor spe-

cialiști, care neagă sau afirmă, potrivit concepției lor cât și a surselor de care dispun, controversată continuitate a românilor în spațiul moștenit de ei.

Așa cum spunea Acad. Prof. Ștefan Pascu, Prof. dr. Ioan Ranca nu s-a mulțumit cu ceea ce se știa din întâmplare sau cu aproximație, ci așa cum pretinde știința patronată de muza Clio, a asociat suma cunoștințelor anterioare cu cea oferită de o bibliografie foarte bogată punând la dispoziția cititorului o imagine încheată și coerentă

despre secvența ardentă a românilor din estul Transilvaniei.

Prof. dr. Ioan Ranca consideră că este de datoria istoricului de a nu înmormânta adevărul, mai ales când el este cât se poate de evident. De aceea trebuie înlăturate toate menajamentele făurite artificial dintr-o falsă și doar impusă „tovărășie”, fiindcă în istoriografie acest mod de a proceda s-a dovedit prea des din nefericire deosebit de dăunător.

Maria Băilă

Prof., Școala generală "Várady József", Sf. Gheorghe
Str. Benedek Elek, nr. 20
Tel. 067/317773

„MOARTE CU BOCLUC”, de Romulus Cioflec

Muzeul Carpaților Răsăriteni, Colecția Restituiri, 1998, 60 p.

Ediție îngrijită de prof. Luminița Cornea

Considerat multă vreme un „scriitor uitat”, Romulus Cioflec și opera sa începe să-și reîntre în drepturi. Astfel, în 1998 Editura Muzeului Carpaților Răsăriteni publică prima ediție a piesei de teatru *Moarte cu bocluc*, cu o prefață îngrijită de Luminița Cornea.

Afirmația că Romulus Cioflec a scris și piese de teatru a fost făcută pentru prima dată de Mircea Braga, care menționează că scriitorul nostru „a lăsat în manuscris, printre alte lucrări de mai redusă importanță, patru piese de teatru și un volum de memorii”. Prezentând aspecte din anii de școală, specifice acelei perioade de sfârșit de veac, comedia *Moarte cu bocluc* este una dintre cele patru piese de teatru mai sus amintite. Celălalte trei se află în posesia familiei scriitorului și sunt încă nepublicate. Este vorba despre o comedie „casnică”, *Răfuiala*, o comedie sportivă, *Cupa Domeniilor* și o piesă politică, *Răspântia*. Toate acestea așteaptă să vadă lumina tiparului, să fie cunoscute, pentru a evidenția o dimensiune a autorului lor, aceea de dramaturg. În cadrul acestui demers ediția de față reprezintă un prim pas.

Comedia *Moarte cu bocluc* este alcătuită din trei acte și cinci tablouri. Actul I cuprinde un singur tablou, iar celelalte câte două. Compozițional reliefează linear momentele subiectului unei opere dramatice. Dactilograma corectată și adăugită de scriitor (păstrată de familie) constituie un adevărat laborator de creație. Astfel, chiar prima pagină evidențiază faptul că Romulus Cioflec a gândit mai multe titluri până la cel definitiv. Titlurile gândite, dar barate de autor sunt: *Caz de moarte în familie*, *Goană pentru moarte în familie*, *La cumpăna*, *Cumpăna*, *Între înmormântare și nuntă*, *De la înmormântare la nuntă*, *Nuntă cu bocluc*. Numărul mare de variante scoate în evidență efortul de a acorda titlul cu conținutul operei. Toate titlurile propuse au în vedere subiectul piesei bazat pe o farsă din viața școlarilor de altădată și subordonat comicului de situație.

Comedia *Moarte cu bocluc* evocă atmosfera școlărească de la început de secol surprinsă exact în momente ca cele din sala de meditație, din grădina de zarzavat, din sala de clasă în și după ora de pedagogie, apoi ora de matematică și după această oră. Situațiile prezentate și limbajul izbutesc să caracterizeze personajele. Elevii se definesc

prin solidarizarea lor pentru a-și apăra un coleg, fiind toți vinovați de încurcătura în care acesta a intrat.

Cele mai reușite personaje sunt profesorii. Spre exemplu, Silișteanu este tipul dascălului cultivat, cu minunate calități pedagogice, care-și expune clar lecția, aducând argumente perfect valabile și pe înțelesul elevilor. Este iubit de elevi. Chiar în pauză aceștia vorbesc despre lecția lui, dovadă că a avut ecou în sufletele lor. În cadrul Consiliului Profesorat este primul care ia apărarea elevului și-i convinge pe ceilalți că acesta este vinovat doar pentru că n-a cerut voie. Scriitorul dovedește talent în crearea unor tipuri de profesori, valabile și astăzi.

Comedia lui Romulus Cioflec nu este un text dramatic de mare valoare, cu niște calități ieșite din comun, dar am fi totuși nedrepti să-i nesocotim meritul: tema vieții școlarilor de altădată, o intrigă din viața acestora cu o compoziție clară, plăcută, atractivă, care cucerește prin replici, prin umor, prin caracterul unor personaje. Scrisă cu spirit și vervă, *Moarte cu bocluc* are virtuți scenice incontestabile, amintindu-ne alte piese de teatru pe aceeași temă. Ne gândim, de exemplu, la *Profesorul de franceză* (1948) de Tudor Mușatescu.

Fără a exagera meritele lui Romulus Cioflec, putem afirma că operele sale au partea lor de contribuție la dezvoltarea genurilor cărora le aparțin. Ca majoritatea scriitorilor noștri interbelici, Romulus Cioflec și-a încercat talentul în toate genurile literare. Ca adolescent a scris poezie, apoi schițe și nuvele, romane și memoriale de călătorie, câștigându-și notorietatea ca prozator. Prin tipărirea pentru întâia dată a comediei *Moarte cu bocluc* se cuvine să i se ia în considerare și activitatea de dramaturg. La aceasta trebuie să adăugăm celelalte trei piese de teatru, care se află în posesia familiei și care întregesc preocupările dramatice ale autorului.

Reconstituirea și reconsiderarea întregii opere a scriitorului Romulus Cioflec va dovedi că aceasta, în totalitatea ei, face parte integrantă din literatura noastră națională, din cultura noastră, știut fiind faptul că o cultură este formată din valori de toate mărimile.

Alina Iancu

Muzeograf, Muzeul Carpaților Răsăriteni
Sf. Gheorghe, Piața Libertății, nr. 4
Tel. 067/314139